

Motion till riksdagen 2020/21:1701

av Mikael Damsgaard (M)

Högre krav på utbildning och språkkunskaper inom äldreomsorgen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att endast den som har grundläggande vård- och omsorgsutbildning och tillräckliga kunskaper i svenska språket bör kunna tillsvidareanställas för arbete inom äldreomsorgen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om definitioner av grundläggande vård- och omsorgsutbildning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationella språktest för arbete inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ett allt större antal äldre i befolkningen riskerar att leda till betydande personalbrist inom äldreomsorgen. Samtidigt saknar redan idag många som arbetar inom äldreomsorgen grundläggande utbildning för yrket, och förmågan att kommunicera på svenska brister ofta. Inspektionen för vård och omsorg har konstaterat att bristande yrkesmässig och språklig kompetens påverkar omsorgens kvalitet och att bristande kunskaper i svenska i sig utgör en risk för att missförhållanden i omsorgen kan uppstå.

Det krävs en lång rad åtgärder, både på lång och kort sikt, för att klara kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen. Omsorgsyrkenas attraktivitet behöver stärkas för att fler, både unga och de som senare i livet vill skola om sig, ska söka sig till vård- och omsorgsutbildningar och arbete inom äldreomsorgen. Möjligheterna till kompetensutveckling för den som arbetar inom äldreomsorgen behöver också vara goda. Arbetsgivarna har ett stort ansvar för att tillhandahålla goda utvecklingsmöjligheter men också den enskilde, som redan arbetar eller har för avsikt att arbeta inom äldreomsorgen, har ett stort eget ansvar att tillgodogöra sig den kompetens som krävs i yrket.

Arbete inom äldreomsorgen blir alltmer komplext. Många äldre som är behov av äldreomsorg är multistjuka, och demenssjukdomar är vanliga. För att hålla en rimlig kvalitet bör därför alla som arbetar inom äldreomsorgen lägst ha en grundläggande omvårdnadsutbildning och i många sammanhang krävs ytterligare utbildning, till exempel inom demens.

Även förmåga att kommunicera på det svenska språket är avgörande för att kunna möta den enskilde äldres behov och önskemål. Goda svenskkunskaper är också betydelsefullt för att kunna ta till sig instruktioner och rutiner, att utföra dokumentationskraven korrekt och inte minst för att kommunikationen med kollegor på arbetsplatsen ska fungera väl.

Den förväntade personalbristen riskerar att leda till att fler anställs för arbete inom äldreomsorgen trots avsaknad av den grundläggande kompetens, både i form av formell vård- och omsorgsutbildning och kunskaper i svenska språket, som arbetet kräver.

Rekryteringssvårigheterna i kombination med konverteringsreglerna, i lagen om anställningsskydd och i kommunala kollektivavtal, riskerar att leda till att ett stort antal personer blir tillsvidareanställda för arbete inom äldreomsorgen trots att de saknar den grundläggande kompetens som krävs för ett sådant arbete.

Inom skolväsendet krävs att den som undervisar ska ha en lärarlegitimation. I situationer då det inte finns någon att tillgå som uppfyller behörighetskraven reglerar skollagen att en person får undervisa under högst ett år i sänder. Det innebär att en tidsbegränsad anställning som lärare inte kan bli konverterad till en tillsvidareanställning, om personen ifråga saknar lärarlegitimation.

Motsvarande regelverk bör även gälla arbete inom äldreomsorgen. Det skulle innebära att den person som saknar grundläggande vård- och omsorgsutbildning eller har otillräckliga kunskaper i svenska inte kan bli tillsvidareanställd för arbete inom äldreomsorgen. Ett sådant system skulle skapa tydliga drivkrafter för den som vill arbeta inom äldreomsorgen att tillgodogöra sig den yrkesmässiga och språkliga kompetens som krävs.

Regeringen bör därför ge socialstyrelsen i uppdrag att ta fram lämpliga definitioner på vad som kan anses utgöra en grundläggande vård- och omsorgsutbildning, med hänsyn till att det över tid har funnits en mängd olika utbildningar inom området. För den som inte genomgått svensk grund- eller gymnasieskola bör språkkunskaperna prövas genom ett nationellt språktest. Regeringen bör ge Socialstyrelsen eller annan myndighet uppdrag att genomföra nationella språktest för arbete inom äldreomsorgen.

Mikael Damsgaard (M)